

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA

úsek inšpekčnej činnosti

Staré grunty 52, 841 04 Bratislava 4

Správa o stave bezpečnosti školského prostredia a prevencie negatívnych javov v správaní žiakov v základnej škole v školskom roku 2011/2012 v SR

Úloha bola sledovaná v **159** základných školách, z nich bolo **16** cirkevných, **2** súkromné, **13** škôl bolo s vyučovacím jazykom maďarským, **4** s vyučovacím jazykom slovenským a maďarským. Vyhodnotenie sa uskutočnilo na základe zistení z dotazníkov zadávaných riaditeľovi školy, žiakom školy (*5 413 respondentov 5. až 8. ročníka plnoorganizovaných škôl, z nich bolo 2 696 chlapcov, 2 717 dievčat*) a členom žiackej školskej rady (*ustanovená v 47 školách - 394 respondentov*), z rozhovorov a z dokumentácie školy.

Školy venovali pozornosť vytvoreniu bezpečného prostredia a predchádzaniu negatívnym javom v správaní žiakov na kvalitatívne rôznej úrovni, viaceré len vo všeobecnej rovine. Problematiku rozpracovali v pedagogickej a pracovnej dokumentácii. Zakomponovali ju do plánov práce škôl, metodických orgánov, triednych učiteľov, koordinátorov (ak boli ustanovení), do školských poriadkov i konkrétnych preventívnych aktivít a činností. Na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia **školské poriadky** väčšiny kontrolovaných subjektov (93 %) stanovovali podmienky na zabezpečenie ochrany pred diskrimináciou, šikanovaním, agresivitou a inými negatívnymi javmi. Súčasťou boli kritériá na udeľovanie pochvál, ocenení, ako aj výchovné opatrenia za porušovanie a sankcie udelené za nerešpektovanie určených požiadaviek. Takmer 80 % členov žiackej školskej rady (ŽŠR) v dotazníkoch uviedlo, že školský poriadok upravuje problematiku násilia a šikanovania, pričom 76,9 % súhlasilo úplne a 13,5 % čiastočne s deklarovanými pravidlami prevencie a stratégiami riešenia. Kritickejšie hodnotili jeho prínos žiaci. Tretina sa stotožnila s konštatovaním, že školský poriadok pomáha riešiť šikanovanie, viac ako tretina opýtaných (38,2 %) to posúdiť nevedela, 28,8 % zaujalo negatívne stanovisko. Skutočnosť, že sa ŽŠR vyjadruje k otázkam, návrhom a opatreniam školy v oblasti výchovy a vzdelávania potvrdilo 95 % členov. V tejto súvislosti 36,8 % opýtaných pozitívne hodnotilo zapracovanie návrhov do školského poriadku, 36,3 % uviedlo čiastočnú akceptáciu, zvyšná časť odpovedala, že návrhy nepresadila. V Základnej škole I. B. Zocha, Jilemnického 94/3, Revúca bolo žiakovi, ktorý zabránil šikanovaniu, udelené na návrh ŽŠR ocenenie Rytier školy.

Vo viacerých sledovaných školách vydali ako samostatné prílohy školského poriadku aj interné smernice, ktoré riešili postup pri výskyte šikanovania v školskom prostredí. Vypracované boli v súlade s príslušným metodickým pokynom ministerstva školstva. V odborných učebniach, telocvičniach a v školských kluboch detí boli umiestnené prevádzkové poriadky stanovujúce podmienky bezpečnej práce a správania sa žiakov v týchto priestoroch.

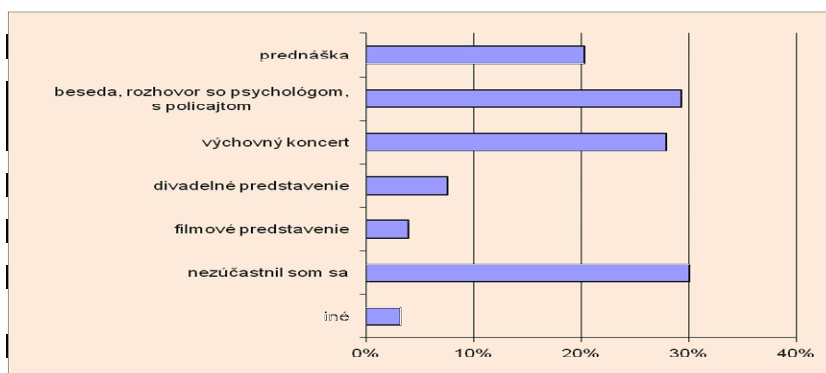
Mnohé školy mali v **plánoch práce** uvedené a v edukácii realizované preventívno-výchovné aktivity v rámci Stratégie prevencie kriminality a inej protispoločenskej činnosti v SR na roky 2012-2015.

Prvky prevencie sa uplatňovali v **školských vzdelávacích programoch** prostredníctvom prierezových tém osobnostný a sociálny rozvoj a ochrana života a zdravia, najčastejšie v občianskej náuke, etickej a náboženskej výchove, v prírodovedných predmetoch. Prevencia nežiaducich javov bola začlenená tiež do učebného obsahu predmetov, ktoré si škola sama zvolila¹. Zaoberali sa ňou učitelia na **triednických hodinách**, v rámci ktorých výchovou k vzájomnej tolerancii, k posilneniu atmosféry spolupráce, kamarátstva, spolupatričnosti a tiež podporovaním prezentácie pozitívnych vzorov (napr. Detský čin roka) vytvárali otvorené prostredie s možnosťou bez zábran odkomunikovať negatívne situácie školského života.

¹ Ja Som - CZŠ, Narnia, Banská Bystrica; Rozvoj emocionálnej inteligencie - SZŠ Magurská 16, Banská Bystrica

V dotazníkoch viac ako polovica žiakov (59,9 %) uviedla, že niekedy diskutovali s učiteľmi o šikanovaní, len 22,9 % potvrdilo častú frekvenciu rozhovorov na túto tému, vyše 8 % sa vyjadrilo záporne, ostatní nevedeli situáciu posúdiť. K najčastejšie uskutočňovaným **podujatiam** k prevencii a odstraňovaniu negatívnych javov v správaní žiakov patrili besedy, prednášky s odborníkmi (príslušníkmi policajného zboru, zamestnancami centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (CPPPaP), Slovenského červeného kríža, regionálneho úradu verejného zdravotníctva), rozhovory so psychológom, výchovné koncerty, divadelné a filmové predstavenia, pohybové a športové aktivity, čo potvrdili v dotazníkoch aj žiaci. Riaditelia cirkevných základných škôl (CZŠ)² vyzdvihli spoluprácu s miestnym farským úradom, ktorý pomáhal formovať a rozvíjať kresťanské hodnoty a morálku žiakov a pedagogického zboru, čo malo pozitívny vplyv na správanie žiakov. Školy v Nitrianskom kraji sa zapojili do projektu Rovná šanca, prínosom v oblasti prevencie kriminality a šikanovania bol projekt pod názvom Nástrahy 21. storočia, ktorý organizovala jedna škola v spolupráci so zriaďovateľom a s finančnou podporou Úradu vlády SR.

Graf č. 1 Podujatia k prevencii šikanovania a eliminácii negatívnych javov v správaní žiakov

Z pohľadu 58,4 % respondentov mali podujatia zaujímavý charakter, pre 5 % boli nudné, zvyšná časť uviedla, že sa nič nové nedozvedeli. Nepochopenie niektorých otázok v dotazníku pre žiaka (žiaci so sociálne znevýhodneného prostredia v Prešovskom kraji) ovplyvnilo ich hodnotenia týkajúce sa pôsobenia učiteľov v oblasti problematiky šikanovania a úrovne školských akcií. Viaceré školy sa podieľali na eliminácii negatívnych javov aj v rámci vlastných špecifických preventívnych projektov.³

Značný podiel na tejto činnosti mali v 92 % škôl ustanovení **koordinátori prevencie**. Venovali sa tvorbe a kontrole úloh programu prevencie, organizovaniu podujatí vo vyučovacom a mimovyučovacom čase, spolupráci s rôznymi subjektmi v škole, zosúladeniu úloh prevencie v jednotlivých ročníkoch ako i koordinovaniu ich plnenia vo vyučovacom čase. Práca koordinátorov sa zameriavala aj na poradenskú činnosť pre pedagógov a rodičov. Všetky školy (s výnimkou 1) v informačnom dotazníku deklarovali systematické monitorovanie správania žiakov, avšak rozhovory s riaditeľmi a koordinátormi prevencie uvedenú skutočnosť úplne nepotvrdili, zistilo sa, že niektoré z nich monitoring nerealizovali. Za účelom sledovať problémy, záujmy, požiadavky a postrehy žiakov z rôznych oblastí, zriadili vo väčšine škôl schránku dôvery. Mnohé sa zamerali na odhaľovanie negatívnych javov prostredníctvom sociometrických testov, dotazníkov, denníkov, anketových lístkov, pozorovaním a analýzou správania. Školy výsledky väčšinou spracovali, avšak menší dôraz (88,7 %) kládli na vyhodnocovanie situácie a prijímanie potrebných opatrení. Na viacerých školách informatívnymi návštevami monitorovala situáciu priebežne aj

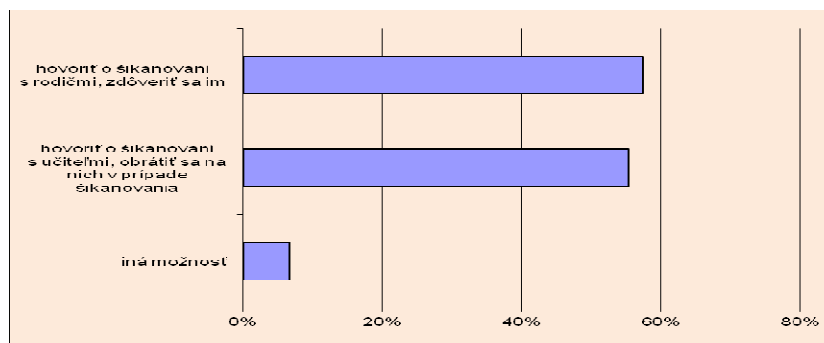
² CZŠ Pod ochranou Bohorodičky, Tichý Potok 71; CZŠ bl. Jána Pavla II., Sládkovičova 1994/30, Hencovce

³ Múdra škola - Zdravá rodina - Šťastné dieťa – Základná škola, Partizánska cesta č. 407, Jasenie; Správaj sa normálne – Základná škola, Školská 1, Fiľakovo; Daj prednosť životu, stop šikanovaniu - Základná škola, P. Jilemnického 1035/2, Zvolen; STOP šikanovaniu - ZŠ – Alapiskola, Hodejov

polícia.

V súvislosti s možnosťou **predchádzať šikanovaniu** preferovali žiaci vo svojich vyjadreniach v tomto smere predovšetkým dôveru k rodičom, za účinné považujú tiež rozhovory a analyzovanie prípadných problémov s učiteľmi. Z iných možností uviedli využívanie kamerového systému, dôsledné vykonávanie kontroly dozorkonajúcimi učiteľmi, zabezpečenie väčšieho počtu pútavejších aktivít smerujúcich k preventívnej činnosti. Vyskytli sa aj názory nenahlasovať šikanovanie učiteľom, pretože by sa problému nevenovali.

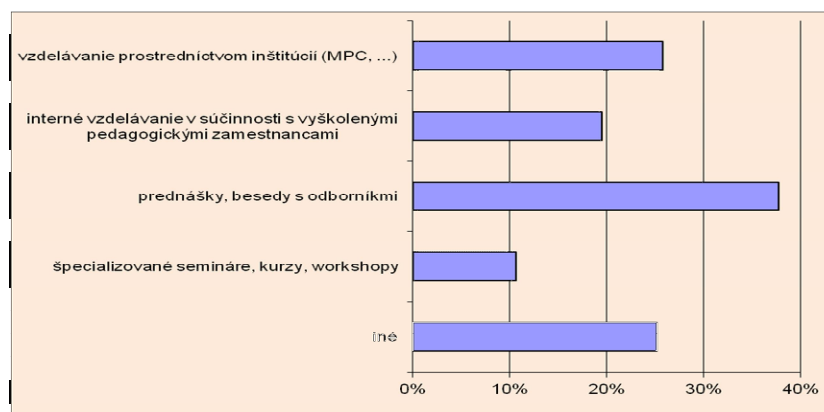
Graf č. 2 Žiakmi navrhované možnosti predchádzania šikanovaniu

Stav prevencie pomáha zlepšovať **informovanosť** a **vzdelávanie pedagogických zamestnancov**, ktoré podľa vyjadrenia riaditeľov zabezpečovalo vyše 57 % kontrolovaných škôl. Prevahu mali besedy a prednášky odborníkov na rôzne témy⁴. Hodnotné bolo vzdelávanie prostredníctvom MPC, pedagogicko-psychologickej poradne, občianskych združení, intervenčné techniky v spolupráci s CPPPaP, tréningové školenie k problematickému správaniu žiakov cez vzdelávaciu agentúru Meridián. V Nitrianskom kraji sa učitelia zúčastnili aktivít organizovaných CPPPaP formou tréningu pod názvom Od učiteľa k žiakovi alebo intenzívneho blokového podujatia Metódy sociálno-psychologického výcviku. V Základnej škole s materskou školou v Báhoňi bola pedagogickým zamestnancom poskytnutá možnosť interného vzdelávania v rámci projektu Ako zvládať problematické správanie žiakov v škole (škola získala certifikát).

Mnohí učitelia sa venovali samoštúdiu získavaním informácií na odporúčaných webových stránkach a z dostupnej odbornej literatúry. Značným nedostatkom je, že medzi školami boli aj také, ktoré vzdelávacie aktivity zamerané na danú oblasť nezorganizovali.

Graf č. 3 Vzdelávanie pedagogických zamestnancov

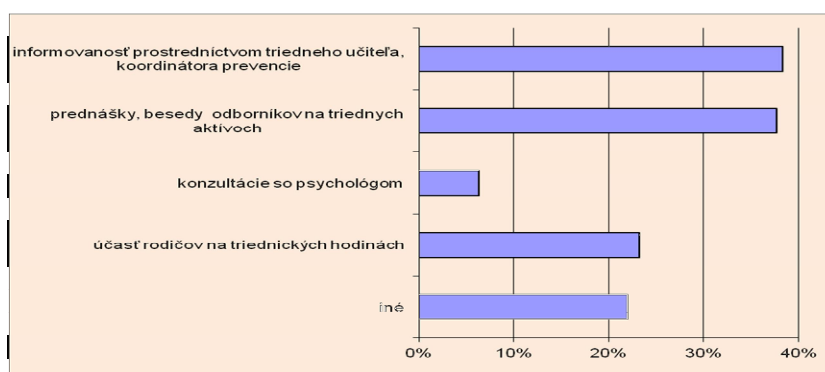
⁴Agresívne správanie detí a pozitívne usmerňovanie; Prevencia násilia, zneužívania a týrania; Zvyšovanie právnej informovanosti žiakov; Zvládnutie záťažových situácií; Nenásilná komunikácia - nácvik rozhovorov s deťmi a rodičom a iné.

Pozitívne treba hodnotiť iniciatívu 68,6 % škôl vo vzťahu k **informovanosti rodičov** o podstate, formách, o nebezpečných dôsledkoch negatívneho správania žiakov s dôrazom na opatrenia, vyplývajúce z porušenia školského poriadku, ktoré boli rodičom poskytnuté spravidla na plenárnych zasadnutiach rodičovského združenia alebo na triednych aktívoch. Oboznámenie sa s problematikou bolo pre rodičov impulzom na rozhovory so svojimi deťmi a tým aj podnetom k zamedzeniu nárastu šikanovania. Nedostatkom je, že zvyšná časť škôl poskytla rodičom len obmedzené informácie, prípadne ich vôbec neinformovala. V 3 školách v Prešovskom kraji riaditelia uviedli ako dôvod neorganizovania aktivít skutočnosť, že javy rizikového správania sa v škole nevyskytli, preto nie je potrebné na ne upozorňovať.

Pri výskyte negatívnych prejavov v správaní žiakov prevažná väčšina škôl deklarovala dobrú **spoluprácu s rodičmi**. V prípade, že sa o šikanovaní dozvedeli, 77 % škôl bezodkladne kontaktovalo rodičov, jedna tretina následne aj CPPPaP, zložitejšie prípady riešili v súčinnosti s políciou. Pri rozhovoroch s rodičmi učitelia dbali na taktný prístup a najmä na zachovanie dôvernosti informácií. Pri riešení problémov rodičia využívali možnosť konzultácií so školským psychológom. Za málo účinnú a málo kooperatívnu označili komunikáciu s rodičmi problémových žiakov, spočívajúcu zväčša len na odovzdávaní informácií o výsledkoch prospechu a správania. Z rozhovorov a vyjadrení riaditeľov v dotazníku vyplynulo, že spoluprácu s rodičmi a ich postoj ku škole mohli negatívne ovplyvniť viaceré faktory: nekritickosť zákonných zástupcov, neobjektívne posúdenie situácie, neochota prijať negatívne hodnotenie svojich detí, v 2 školách nezáujem o svoje deti⁵, dosiahnuté nízke vzdelanie rodičov. Riaditelia poukázali na sťažený kontakt s rodičmi detí pochádzajúcich z neúplných rodín, alebo z rodín, kde niektorý z rodičov pracuje mimo miesta bydliska. V Trenčianskom kraji si 1 škola vytvorila tzv. dohodu s rodičmi, v ktorej stanovili presné pravidlá spolupráce zainteresovaných. Táto metóda mala pozitívnu odozvu, osvedčila sa pri odstraňovaní neprimeraného správania žiakov.

Školy by privítali intenzívnejšiu informovanosť rodičovskej verejnosti o prejavoch šikanovania a spôsoboch pomoci prostredníctvom masmédií, nakoľko k šikanovaniu dochádza i mimo nich, ako uviedli žiaci (24 %).

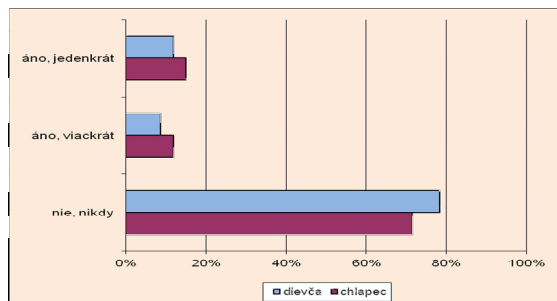
Graf č. 4 Zabezpečenie informovanosti rodičov

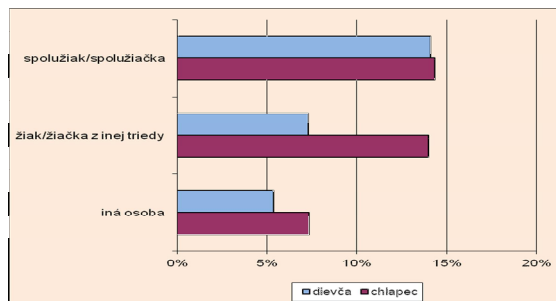
Napriek snahe škôl vytvoriť bezpečné školské prostredie a eliminovať rizikové správanie sa podľa vyjadrenia v dotazníkoch 13,2 % žiakov v škole necítilo bezpečne, 17,4 % uviedlo strach z niektorého spolužiaka. Vlastnú negatívnu skúsenosť so šikanovaním potvrdilo 24 % respondentov, viac negatívnych skúseností priznali chlapci (15 % - jedenkrát, 12 % - viackrát), o niečo menej bolo šikanovanie signalizované zo strany dievčat (12 % - jedenkrát, 8,7 - viackrát). Celkovo sa na ňom podieľali spolužiaci z triedy (14,2 %) alebo žiaci z inej triedy (10,6 %). U chlapcov sa výraznejšie ako u dievčat prejavilo šikanovanie žiakom z inej triedy.

⁵ ZŠ Petrová 7; ZŠ, Komenského 135/6, Medzilaborce

Graf č. 5
Bol/a si v škole niekedy šikanovaný/á?

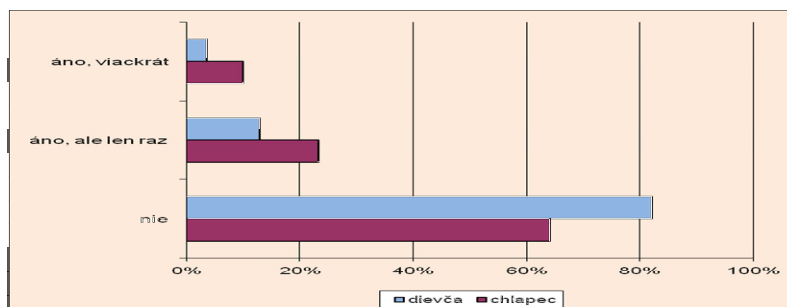

Graf č. 6
Ak si bol/a šikanovaný/á, kto ťa šikanoval?

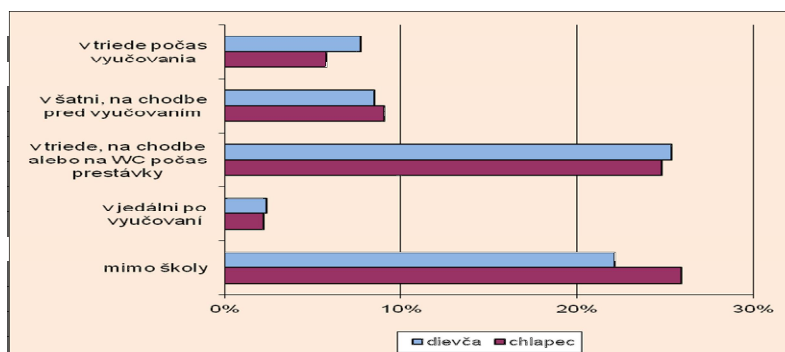
Svedkom šikanovania niekoho iného bolo až 44 % žiakov. Svoju účasť na ubližovaní spolužiakovi priznalo 25 % respondentov, pričom v prevahe boli chlapci.

Graf č. 7 Ubližoval/a si niekedy nejakým spôsobom spolužiakovi z triedy alebo inému žiakovi zo školy?

Prítomnosť šikanovania bola potvrdená najčastejšie v priestoroch školy počas prestávky (25 %), v podobnom rozsahu sa s ním žiaci stretli i mimo školy (24 %). Vo vyjadreniach dievčat a chlapcov vo vzťahu k jeho lokalizácii neboli veľké rozdiely.

Graf č. 8 Miesto výskytu šikanovania

Spôsoby šikanovania uvádzané riaditeľmi škôl, a tie, s ktorými sa stretli žiaci, mali proporcionálne podobné zastúpenie. V prejavoch šikanovania prevažovalo ponižovanie, zastrašovanie, vysmievanie sa, nemalý podiel malo telesné napadnutie. Riaditelia škôl v Banskobystrickom kraji v neformálnych rozhovoroch problém šikanovania špecifikovali len ojedinele, väčšina z nich uviedla, že už niekoľko rokov sa šikanovanie v pravom zmysle slova v školách nevyskytlo. Prevažne uvádzali, že išlo o menšie priestupky a neprimerané správanie vo vzájomných vzťahoch medzi žiakmi (negatívne slovné vyjadrenia, ubližovanie, bitky), ktoré vyriešili okamžite pohovormi. V Základnej škole Milana Rastislava Štefánika, Vajanského 35, Piešťany v dôsledku písomných informácií žiakov, signalizujúcich obavu

z niektorých učiteľov, zadala školská inšpekcia v 4. – 8. ročníku ďalšie dotazníky, zamerané na výskyt šikanovania žiakov učiteľmi. Vyplynulo z nich, že u 7 učiteľov sa prejavilo nepedagogické správanie (znevažovanie žiakov, posmievanie, ťahanie za uši, fackanie), ktoré možno považovať za psychické a fyzické šikanovanie.

Graf č. 9
Spôsoby šikanovania uvádzané riaditeľmi škôl

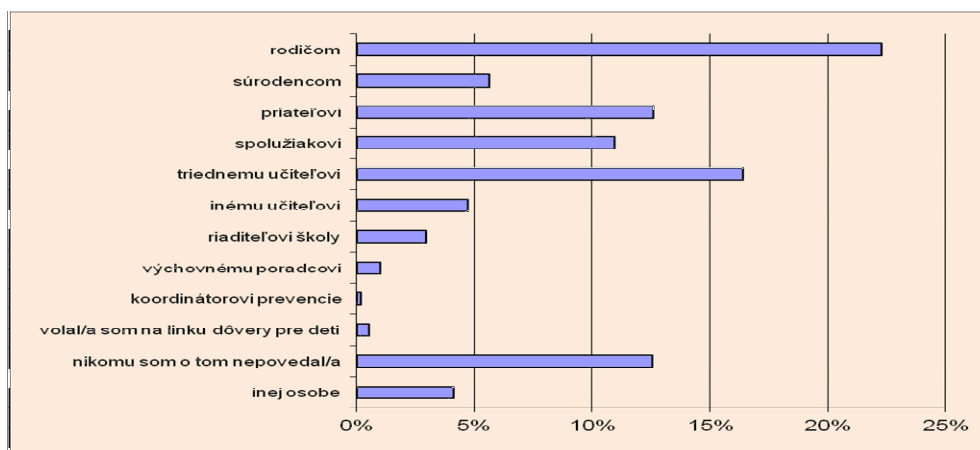

Graf č. 10
Spôsoby šikanovania uvádzané žiakmi

Pri oznámení negatívnej skúsenosti žiaci najviac dôverovali rodičom, triednemu učiteľovi, priateľovi, spolužiakovi, výchovnému poradcovi sa zverilo len 1% žiakov. Koordinátora prevencie vyhľadalo iba 0,2 % respondentov. Vzhľadom na to, že boli ustanovení v 147 školách, žiaci s ich kompetenciami pravdepodobne neboli dostatočne oboznámení, alebo je možné sa domnievať, že im nedôverujú.

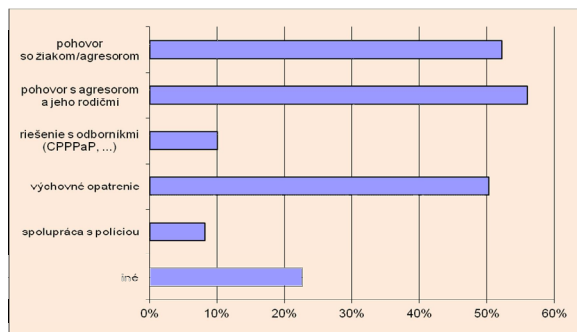
Graf č. 11 *Oznámenie výskytu šikanovania*

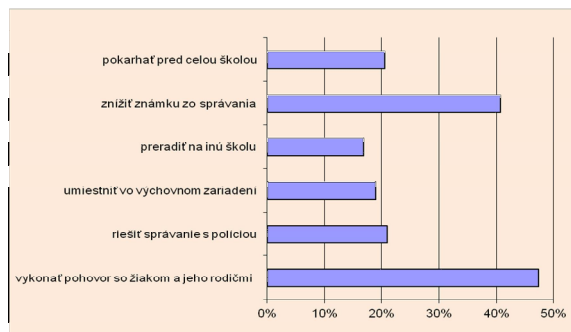
V prípade riešenia náznakov negatívneho správania žiakov alebo výskytu šikanovania, školy ako najúčinnnejšiu formu využívali pohovor s agresorom a jeho rodičmi, individuálny rozhovor so žiakom, uplatňovali výchovné opatrenia. Niektoré zvolili zabezpečenie odbornej starostlivosti⁶, spoluprácu so sociálnou kurátorkou, umiestnenie žiaka v liečebno-výchovnom sanatóriu, uskutočnili mimoriadne rodičovské združenia. Žiaci ako opatrenia navrhovali vykonanie pohovoru so žiakom a jeho rodičmi, zníženie známky zo správania, pokarhanie pred žiakmi školy, preradenie na inú školu, riešenie správania v súčinnosti s políciou. Celkove vyjadrenia žiakov v dotazníku svedčili o tom, že by proti agresorovi postupovali prísnejšie ako školy.

⁶ konzultácie s odborníkmi z CPPPaP, s pedopsychiatričkou z detskej fakultnej nemocnice

Graf č. 12
Opatrenia voči agresorovi uplatnené školou

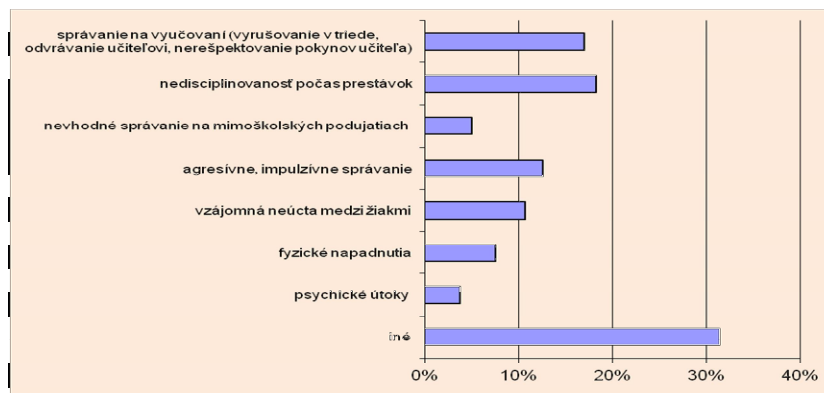

Graf č. 13
Opatrenia voči agresorovi navrhované žiakmi

Riaditelia škôl prevažne vyjadrili spokojnosť (47,1 %) alebo čiastočnú spokojnosť (46,5 %) so správaním žiakov, ktoré dosiahli jasným stanovením pravidiel a sankcií v školskom poriadku, ich dôsledným dodržiavaním, jednotným prístupom pedagógov, aktívnymi rozhovormi učiteľov so žiakmi, rodičmi, odborníkmi a vzájomným rešpektovaním sa. Z ich vyjadrení vyplýva, že k tomu prispel aj zákonom stanovený nižší počet žiakov v triedach. V súvislosti s prejavenu nespokojnosťou so správaním žiakov uviedli nevhodné správanie počas prestávok ale i na vyučovaní, pričom do popredia vystupuje vzájomné znevažovanie a zosmiešňovanie, znaky sebeckta, nízka miera uznania vlastných chýb, nedostatočný rešpekt k dospelým, vrátane pedagógov i rodičov, tendencia k vandalizmu, ničeniu školského zariadenia ako i svojich vecí a vecí spolužiakov.

Graf č. 14 Správanie žiakov v škole

Záver

S cieľom eliminovať rizikové správanie a nežiaduce javy v školskom prostredí zapracovali školy problematiku bezpečnosti predovšetkým do školských poriadkov, venovali jej pozornosť tiež v ďalšej dokumentácii. Viaceré kontrolované subjekty však zásady prevencie rizikového správania stanovovali nejasne alebo vôbec. Chýbalo im rozpracovanie usmernenia k prevencii a riešeniu šikanovania, neupravovali podmienky na zaistenie ochrany žiakov pred šikanovaním, diskrimináciou a násilím, neurčili pravidlá vzájomných vzťahov.

Stav pripravenosti škôl na prevenciu negatívnych prejavov v správaní žiakov sa odvíjal od zabezpečenia informovanosti pedagogických zamestnancov, žiakov a ich zákonných zástupcov. Dôležité aktivity nespájali len s vyučovacími predmetmi, ale zakomponovali ich do všetkých činností a diania v škole, kde sa žiaci učili prijímať všeobecné hodnoty spoločnosti, stotožniť sa s nimi a konať v ich duchu v každodennom živote. Oceniť treba snahu škôl pri poskytovaní informácií organizovaním rôznorodých aktivít, za účinnej spolupráce vzdelávacích inštitúcií a podpory odborných pracovísk preventívnych

a poradenských služieb. Niektoré sa zapojili do rôznych projektov, zameraných na zvýšenie pocitu bezpečnosti, na zamedzenie výskytu negatívnych prejavov, na bezpečné používanie internetu a na zvyšovanie právneho vedomia žiakov. Vo svojej informačnej činnosti školy nepostupovali rovnako dôsledne, pretože sa zistilo, že viaceré nezabezpečili vzdelávanie pre svojich zamestnancov a značná časť nedostatočne informovala v tomto smere rodičov. Prejavila sa tiež nesystémovosť v organizovaní školských preventívnych aktivít a v niektorých prípadoch ich neuspokojivá kvalita.

Väčšina škôl monitorovala správanie žiakov dôsledným pedagogickým dozorom, prehodnocovaním správania na triednických hodinách, vedením evidencie problémových žiakov, menej prieskumom šikanovania formou anonymného dotazníka. Pri odhaľovaní rizikových javov v školskom prostredí pomáhali schránky dôvery, v niektorých školách aj kamerový systém. Pri aktívnej ochrane predchádzaniu sociálno-patologickým javom boli najmä v plnoorganizovaných školách nápomocní členovia ŽŠR, PEER-aktivisti zdravého životného štýlu ustanovení z radov žiakov.

Školy v prevažnej väčšine vytvorili optimálne podmienky na efektívnu prácu pre ustanovených koordinátorov prevencie, ktorí do svojich plánov zaradili aktivity korešpondujúce s filozofiou škôl, so školským vzdelávacím programom a s plánmi práce. Poznanie ich kompetencií rezonovalo vo vyjadreniach žiakov a ŽŠR v obmedzenej miere.

Napriek tomu, že riaditelia škôl v dotazníkoch i v neformálnych rozhovoroch uvádzali účinnú elimináciu šikanovania, až jeho odstránenie, z dotazníkov zadaných žiakom vyplynulo, že sa v školách vyskytuje, dokonca v 1 škole v Trnavskom kraji sa zistilo šikanovanie žiakov učiteľmi. Zo zdrojov škôl bolo zrejmé, že prejavy šikanovania sa iba v malej miere vyskytli v neplnoorganizovaných školách, kde išlo o menej závažné porušenia školského poriadku zväčša riešené pohovormi so žiakmi. Vzhľadom na nízky vek žiakov a málopočetné triedy, ktoré boli neustále pod kontrolou pedagógov, sa v nich formovali kompaktné kolektívy s dobrými medziľudskými vzťahmi. V plnoorganizovaných školách bola činnosť založených ŽŠR zväčša usmerňovaná koordinátorom – učiteľom, ktorý ich viedol k aktívnej činnosti v prospech života školy. V práci ŽŠR sa najviac osvedčili žiaci vyšších ročníkov (8. - 9. ročník), ktorí dokázali prísť s vlastnými návrhmi. Niektoré plnoorganizované školy menej preferovali ich zriadenie, riaditelia sa odvolávali na akceptovanie názorov triednych samospráv.

Pri výskyte šikanovania školy postupovali efektívne, prípady podozrenia okamžite analyzovali a riešili vzniknutý problém so žiakmi, rodičmi, kompetentnými odborníkmi. Zložitejšia situácia vznikala pri nechote alebo nezáujme rodičov podieľať sa na jeho odstránení. Výraznejšie treba v tomto smere posilniť dôveru žiakov k učiteľom v súvislosti s oznámením, keď sa stanú obeťou alebo svedkom šikanovania.

Bezpečnosti školského prostredia je potrebné, zo strany všetkých zainteresovaných zložiek, aj naďalej venovať neustále zvýšenú pozornosť a vyvíjať predovšetkým z preventívneho hľadiska maximálne úsilie na zamedzenie výskytu akýchkoľvek negatívnych prejavov v správaní žiakov.

Výrazne pozitívne zistenia

- Ø spolupráca škôl s odborníkmi v oblasti problematiky prevencie šikanovania a riešenia prejavov rizikového správania žiakov

Oblasti vyžadujúce zlepšenie

- Ø rozpracovanie pravidiel vzájomných vzťahov medzi žiakmi a pedagogickými zamestnancami v školskom poriadku
- Ø ustanovenie koordinátora prevencie, zvýšenie informovanosti žiakov o úlohe jeho pôsobenia na škole
- Ø orientovanie činnosti výchovných poradcov a koordinátorov prevencie na individuálnu prácu so žiakmi v záujme získania ich dôvery

- Ø pravidelné monitorovanie správania žiakov
- Ø posilnenie otvorenej klímy so zámerom zisťovania žiackych názorov, podnetných návrhov, s cieľom ich zapracovania do školských dokumentov
- Ø vedenie žiakov k okamžitému oznamovaniu zistených náznakov nežiaduceho správania spolužiakov kompetentným zamestnancom školy
- Ø systematické vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti preventívnych aktivít, zamerané najmä na osvojenie si účinných metód a foriem práce
- Ø spolupráca s rodičmi problémových žiakov
- Ø ustanovenie ŽŠR na plnoorganizovaných školách, jej zaangažovanie do prevencie šikanovania

Opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov

Na základe zistení Štátna školská inšpekcia uplatnila voči kontrolovaným subjektom **23 odporúčaní**, ktoré sa týkali nedostatočnej rozpracovanosti preventívno-výchovných aktivít zameraných na bezpečnosť školského prostredia, nerozpracovania Metodického usmernenia MŠ SR č.7/2006-R k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach v dokumentácii školy, zapracovania pravidiel vzájomných vzťahov medzi žiakmi a pedagogickými zamestnancami. Ďalšie odporúčania smerovali k realizácii systematického monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych prejavov v správaní žiakov, k ustanoveniu funkcie koordinátora prevencie a k skvalitneniu informácií o náplni jeho činnosti v škole, k zabezpečeniu vzdelávania pedagogických zamestnancov v sledovanej problematike.

Dôvodom uloženia **opatrení** bolo nezapracovanie podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov do školského poriadku a jeho neprerokovanie s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade, nedostatky súvisiace s nezaradením uvedených podmienok do ŠkVP, týkali sa poučenia žiakov o bezpečnosti a ochrane zdravia pred organizovaním školských aktivít mimo školy. Jednému kontrolovanému subjektu školská inšpekcia uložila prijať opatrenia na odstránenie nedostatku vzťahujúceho sa na nerešpektovanie zákazu používania telesných trestov a sankcií vo výchove a vzdelávaní, na nerešpektovanie práva žiaka na úctu k jeho osobe.

Odporúčania a podnety

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR

- aktualizovať Metodické usmernenie MŠ SR č.7/2006-R k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach

Riaditeľom škôl

- podporovať realizáciu špecifických preventívnych projektov zameraných na zvýšenie bezpečnosti v školách
- zabezpečovať ďalšie vzdelávanie učiteľov k problematike prevencie
- rozvíjať v rámci vyučovacieho procesu a v spolupráci s CPPPaP sociálne kompetencie žiakov (riešenie konfliktných, problémových situácií; účinná obrana pred agresorom, vedenie k tolerantnosti,...)
- umožniť žiakom aktívne sa podieľať na tvorbe školského poriadku

Metodicko-pedagogickému centru

- pokračovať vo vzdelávaní pedagogických zamestnancov v oblasti preventívnych aktivít